

PER QUÈ?

Mosquits tigre i xinxes

L'arribada de noves plagues i el ressorgiment de les eradicades

DAVID BUENO

Professor i investigador de genètica de la UB i divulgador de la ciència

Segons l'OMS, una plaga és una població d'un ésser viu que, quan supera una determinada densitat, provoca perjudicis en les persones. A Catalunya hi ha dos insectes especialment actius a l'estiu la població dels quals es troba molt a prop d'aquest llindar: el mosquit tigre i les xinxes.

ORIGEN

D'on venen

El mosquit tigre és originari del sud-est asiàtic. La seva àrea de distribució natural s'estén des de Madagascar i Nova Guinea fins a la latitud de Corea, però actualment n'hi ha a tots cinc continents. A Europa va arribar en pneumàtics importats i en plantes ornamentals, i a Catalunya va ser detectat per primer cop l'agost del 2004. Les seves picades són doloroses i persistents, i en el 80% dels casos es crien involuntàriament en aigües estancades de jardins i terrasses de cases particulars, per la qual cosa la prevenció pel que fa a la seva expansió es troba directament en les nostres mans.

Les xinxes, en canvi, es troben en climes temperats de tot el món i han compartir els nostres llits des de l'antigor. Fins ara la seva distribució es relacionava amb les condicions socioeconòmiques, atès que tendien a desaparèixer en temps de pau i abundància i reapareixien en èpoques de crisi. Com les femelles de mosquit tigre, també es nodreixen de sang humana – els mascles de mosquit s'alimenten de nèctar.

RETORN

Per què tornen

A Catalunya les xinxes estaven pràcticament eradicades, però els últims tres anys la seva presència ha augmentat un 25%, sense fer distincions entre condicions socials: se'n poden trobar tant als catres calents dels pisos pastera com en llits d'hotels de cinc estrelles. Aquesta reviscolada va començar als EUA i al Canadà l'any 2000, i el primer país europeu afectat va ser Alemanya. A diferència d'altres moments històrics, la seva expansió actual no és deguda a condicions socioeconòmiques desfavorables, sinó a l'augment en el trànsit de viatgers. A més s'estan tornant resistents als insecticides, un procés evolutiu completament natural degut a l'acumulació atzarosa i espontània de mutacions i al posterior efecte de la selecció natural. La millor arma per lluitar-hi també és a les nostres mans: higiene i prevenció, especialment quan es viatge. Tanmateix, no transmeten malalties, i la seva molèstia no sol anar més enllà de la coïssor de les picades.

AMENANÇA

Malalties i efectes econòmics

El mosquit tigre, en canvi, sí pot transmetre malalties, com el dengue i la febre groga en climes tropicals. A Europa no les transmet, però en canvi, com acaben d'advertir el Ministeri de Sanitat i l'ICS, pot actuar d'agent transmissor de l'anomenada febre de Chikungunya. És una malaltia vírica

típica del sud-est asiàtic que, afortunadament, és benigna i el sistema immunitari l'elimina en cinc dies. A França i a Itàlia hi ha hagut més d'un centenar de casos darrerament.

No són, però, els únics insectes que s'estan expandint. A Catalunya també ho està fent la mosca negra, especialment però no exclusivament a les terres de l'Ebre degut a la millora de la qualitat de l'aigua dels rius. És originària de zones muntanyoses i les femelles també s'alimenten de sang humana. I a la Catalunya Nord ja ha arribat la vespa asiàtica, que es va detectar per primer cop a França l'any 2004. Aquest insecte provoca autèntics maldecaps als apicultors atès que s'alimenta d'abelles, i a mitjans de juliol va causar la mort d'una dona a França, la primera documentada per les seves picades.

RESPONSABILITAT

Canvi de mentalitat

Tant l'arribada i l'expansió del mosquit tigre i la vespa asiàtica com la reviscolada de les xinxes són conseqüència directa de l'increment de mobilitat que implica la globalització, i som les persones qui les transportem amb les nostres pertinences i mercaderies, de forma accidental. Per aquest motiu la responsabilitat d'evitar la introducció de noves espècies invasores i de l'expansió de la ja existents és, en bona part, individual, la qual cosa no exclou que les administracions hagin de vetllar per tal d'evitar aquestes situacions. En aquest sentit es fa necessari un canvi de mentalitat personal a nivell sanitari, tant quan hom es desplaça, per exemple potenciant els hàbits higiènics i evitant transportar elements naturals, entre els quals determinats tipus de records, com quan torna a casa, perquè els petits descuits poden acabar afectant la globalitat.